

Frammenti eschilei da tradurre (ed. Radt):

Organizzazione

Sud. π 2230 Πρατίνας ... ἀντηγωνίζετο δὲ Αἰσχύλῳ τε καὶ Χοιρίλῳ ἐπὶ τῆς ο' (70) Ὀλυμπιάδος (499/96), καὶ πρῶτος ἔγραψε Σατύρους ... καὶ δράματα μὲν ἐπεδείξατο ν' (50), ὧν σατυρικὰ λβ' (32)
IG II² 2320 ἐπὶ Σωσιγένοῦς [.....] ἔχορή: σατυρι: [— — —] παλαιᾷ Νεοπτόλεμος Ἰφικλεία Εὐριπίδου
IG II² 2318 col. 81. 201 ss. ἐπὶ Θεοδότου παλαιὸν δρᾶμα πρῶτο[ν] παρεδίδεξαν οἱ τραγ[ῳδοί]

Ingenerale sulla funzione:

L. E. Rossi, Il dramma satiresco attico. Forma, fortuna e funzione di un genere letterario antico, «DArch» VI (1972) 248-302

F. Lasserre, Le drame satyrique, «RFIC» CI (1973) 273-301

N. C. Chourmouziades, ΣΑΤΥΡΙΚΑ, Athens 1974

B. Seidensticker, Das Satyrspiel, in G. A. Seeck, Das griechische Drama, Darmstadt 1979, 204-57

D. F. Sutton, The Greek satyr play, Meisenheim 1980

A. Melero, Origen, forma y función del drama satírico griego, in J. L. Melena (Ed.), Symbolae Ludovico Mitxelena septuagenario oblatae, I, Victoria Vasconum 1985, 167-78

E. Hall, Ithyphallic males behaving badly: or, satyr drama as gendered tragic ending, in Maria Wyke (ed.), Pardiments of gender: deciphering the bodies of antiquity, New York 1998, 13-37

P. Voelke, Figure du satyre et fonctions du drame satyrique, «Métis» 13, 1998, 227-248

Di Marco, Massimo, L'ambiguo statuto del dramma satiresco, in G. Arrighetti (cur.), Letteratura e riflessione sulla letteratura nella cultura classica, Pisa 2000, 31-49

M. Griffith, Slaves of Dionysos: Satyr, Audience, and the End of the *Oresteia*, «CA» 21, 2002, 195-258

Eschilo e il dramma satiresco

Diog. Laert. 2. 133 μάλιστα δὲ πάντων Ὀμήρῳ προσεῖχεν (scil. Menedemo): εἶτα καὶ τοῖς μελικοῖς ἔπειτα Σοφοκλεῖ καὶ δὴ καὶ Ἀχαιῶ, ὥπερ καὶ τὸ δευτερεῖον ἐν τοῖς σατύροις, Αἰσχύλῳ δὲ τὸ προτεῖον ἀπεδίδου

Pausan. 2. 13. 6 τούτῳ τῷ Ἀριστίᾳ σάτυροι καὶ Πρατίνα τῷ πατρί εἰσι πεπονημένοι πλὴν τῶν Αἰσχύλου δοκιμώτατοι

Drammi satireschi di Eschilo: *Amymone, Cercyon, Circe, Dictyulci, Dike-Drama, Kerykes, Leon, Lyargus, Prometheus Pyrkaeus, Proteus, Sisyphus Petrokylistes, Sphinx, Theoroi o Isthmiastae* cui si possono aggiungere *Glaucus Pontius, Ostologoi, Sisyphus Drapetes e Dionysou Trophoi*

Δικτυουλκοί

PSI 1209 = fr. 46a Radt (Vitelli 1934, 247-248: recupero della fine dei versi; Vitelli-Norsa 1934, 966 s.: pubblicazione dei fr. di fine vv. 16-19

v. 10 ἀναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε, messo in relazione con Pausan. 2. 24. 4 Αἰσχύλος δὲ ... καλεῖ Δία καὶ τὸν ἐν θαλάσῃ e Procl. in Plat. *Cratyl.* 148 ὁ δὲ ἀρχικὸς Ζεὺς ... ἐστὶν ἀκρότατος τῶν τριῶν καὶ ὁμώνυμος τῷ πηγαίῳ καὶ ἡνωμένῳ αὐτῷ καὶ καλεῖται μοναδικῶς Ζεὺς· ὁ δὲ δεύτερος δυαδικῶς καλεῖται Ζεὺς ἐνάλιος καὶ Ποσειδῶν· ὁ δὲ τρίτος τριαδικῶς Ζεὺς τε καταχθόνιος καὶ Πλούτων καὶ Ἄιδης
fr. 47, Poll. 7. 35; fr. 47a 809 = fr. 48 N., Aelian. NA 7. 47; fr. 47a 818 = fr. 49 N., Hesych. θ 1024 La.)

catalogo dei drammi eschilei (T 78. 4b Radt) si trova Δικτυουργοί

Pherekyd. fr. 10 J. καὶ φερόμενοι (Danae e Perseo) ἀφικνοῦνται εἰς Σέριφον τὴν νῆσον καὶ αὐτοὺς ἐξέλκει Δίκτυς ὁ Περισθένης δικτῶ ἀλιείων· εἶτα ἡ Δανάη ἀνοίξει ἱκετεύει τὴν λάρνακα· ὁ δὲ ἀνοίξας καὶ μαθὼν οἵτινές εἰσιν, ἄγει εἰς τὸν οἶκον καὶ τρέφει ὥς ἂν συγγενεῖς αὐτοῦ ὄντας; Pherekyd. fr. 11 Πολυδέκτης ὁ Δίκτυος ὁμομήτριος ἀδελφὸς βασιλεὺς Σερίφου; Apollod. 2. 4. 1 ss.

POxy. 2161: a col. II 2 il segno sticometrico Θ = 800

Dramma satiresco

parole finora non attestate in Eschilo (φάλαινα ζύγαινα κιβώτιον (?) νησαῖος γεωργοί δεῦτε).

v. 9 (φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κ.).

vv. 17-20 [β]οὴν ἴστημι τοῖσδ' ἰύγμασιν / [] πάντες γεωργοὶ δεῦτε κάμπελοσκάφοι / [] ποιμήν τ' εἴ τίς ἐστ' ἐγχεῖριος / [] οἱ τε καὶ μα[ρ]{ε}[ιλ]εῦτων ἔθνος) : Aristoph. *Pax* 296-301 ἀλλ' ὦ γεωργοὶ κάμφοροι καὶ τέκτονες / καὶ δημιουργοὶ καὶ μέτοικοι καὶ ξένοι / καὶ νησιῶται, δεῦρ' ἵτε, ὦ πάντες λεῶ / ὥς τάχιστα ἅμας λαβόντες καὶ μοχλοὺς καὶ σχοινία / νῦν γὰρ ἡμῖν ἀρπάσαι πάρεστιν ἀγαθοῦ δαίμονος. / Cho. δεῦρο πᾶς χώρει προθύμως εὐθὺς τῆς σωτηρίας.

Ichneutai, fr. 314. 37-44 R. Apollo Κυ[α]λήνης τε δυ[σ] /].ε χώρον, ἐς δ' ὑλ[/ ποι]μήν εἴτ' ἀγρωστη[/ μαριλοκαυτῶν ἐν λόγῳ παρ[/]εῖων νυμφογεννή[τ] /]ν τίς ἐστι, πᾶσιν ἀγγέλ[ω /].ρα τοῦ Παιῶνος ὅστις

α[/]. τὸ χρῆμα, μισθός ἐστ' ὁ κε[ίμενος, 45-54]σου φώνημα τὼς ἐπέκλυν / βοῶ]ντος ὀρθίοισι σὺν κηρύγμασ[ιν / κτλ.
 ἐνάλιε nel v. 10
 Eur. *Bacch.* 1275 τίς οὖν ἐν οἴκοις παῖς ἐγένετο σὺ πόσει;.
 Aesch. fr. 205 R. (*Prometheus Pyrkaeus*) λινᾶ δὲ πισσὰ κῶμολίνου μακροὶ τόνοι
 v. 788 μ[ε]λ[ι]τ[ό]πρεπτον φαλακρὸν
 vv. 821 ss. ἀλλ'] εἶα, φίλοι, στείχωμεν ὅπως / γ]άμον ὀρμαίνωμεν, ἐπεὶ τέλεος / καιρὸς ἀναυδος τὰδ' ἐπαινεί. / καὶ τήνδ' [έ]σορῶ νύμφην ἥ[δ]η / πάνυ βουλομένην τῆς ἡμέτερας / φιλότητος ἄδην κορέσασθαι, etc.
 vv. 803 ss. ὦ φίντων, ἴθι δε[ῦρο / θάρσει δῆ· τί κινύρη[<ι>; / δεῦρ' ἐς παῖδας ἴωμεν ωσ.[etc., ποσθοφιλῆς (v. 795)

Lingua

χείρεσσι e forse γείνατο in *Alc.* 756, 839, τὼς per ὡς in *Ichn.* 39, 296;
 (Körte 1933, 269: φάλαινα ζύγαινα κιβώτιον (?) νησαῖος γεωργοὶ δεῦτε), ποσθοφιλῆς
 Soph. fr. 314. 359 παύου τὸ λείον φαλακρὸν ἡδονῇ πίτνας
 ὡς ποσθοφιλῆς ὁ νεοσσός Aesch. *Dict.* 795.
 769 προπράκτορα, 779 κωλυτήριον.
parde dori die: μικκός 2x 787, 813, Φίντων 802, πάπας 789, θῶσθαι 818, ὀβρίχοις 809.
 Athen. 9. 402c χρήσις δέ φασιν, ἀσχεδῶρου παρ' Αἰσχύλῳ διατρίψαντι ἐν Σικελίᾳ καὶ εἰδότε
 46a 3-4 τί σοι φυλάσσω ... / (B) εἴ που θαλάσσης e non φυλάττω e θαλάττης, 47a 804 θάρσει e non θάρρει
 47a 805-807 (Herodot. 2. 36. 1 τοῖσι ἄλλοις ἀνθρώποις νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς τοὺς μάλιστα ἰκνέεται)
 καιρὸς ἀναυδος [v. 823] (Ag. 238 βία χαλινῶν τ' ἀναύδω μένει [di chi blocca Ifigenia], 496 ὡς οὐτ' ἀναυδος [il messaggero in contrasto con il messaggio dei fuochi], *Pers.* 577 ἀναύδων παίδων [pesci], *Suppl.* 180 ὀρῶ κόνιν, ἀναυδὸν ἄγγελον στρατοῦ, *Theor.* fr. 78a 20 κήρυκ' ἀναυδὸν [maschera])

Scena e interlocutori

Pherekyd. fr. 10 J. καὶ φερόμενοι (Danae e Perseo) ἀφικνοῦνται εἰς Σέριφον τὴν νῆσον καὶ αὐτοὺς ἐξέλκει Δίκτυς ὁ Περισθένους δικτῷ ἀλειψών· εἶτα ἡ Δανάη ἀνοίξει ἱκετεύει τὴν λάρνακα· ὁ δὲ ἀνοίξας καὶ μαθὼν οἷτινές εἰσιν, ἀγει εἰς τὸν οἶκον καὶ τρέφει ὡς ἂν συγγενεῖς αὐτοῦ ὄντα

Scena di richiamo

Ἰχθυενταί 31 ss., 39 ss. *Pace* 296-301
 Eur. *Bacch.* 714 ξυνήλθομεν δὲ βουκόλοι καὶ ποιμένες e *Alciph.* *epist. pisc.* 20 εἰελπίδες οὖν καὶ τῶν πλησίον τινὰς ἐκαλοῦμεν μερίτας ἀποφανεῖν ἐπαγγελλομενοι, εἰ συλλάβοιντο ἡμῖν καὶ συμπονήσαιεν, *Pace* 472 πῶς οὖν οὐ χωρεῖ τοῦργον;·, 484 οἰδὲν ποιοῦμεν, ὦνδρες, 509 χωρεῖ γέ τοι τὸ πρᾶγμα πολλῷ μάλλον, ὦνδρες, ὕμιν.
 v. 17 [β]οὴν ἴστημι

Struttura del prologo

fr. 46b: cf. Δίκτυν al v. 2 e πρεσβύς al v. 9

46a**

A. ξυνήκ[ας ;
 B. ξυνήκα...[
 A. τί σοι φυλάσσω [;
 B. εἴ που θαλάσσης [
 A. ἄσημα· λείος πόν[τος 5
 B. δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα
 A. καὶ δὴ δέδορκα τῷδε.[
 ἔα·
 τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερα .[
 φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἦ κ.[
 ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε 10
 [δ]ῶρον θαλάσσης πεμπετ[
 ..σαι θαλάσσης δίκτυον δ[
 [π]εφυκί[ω]ται δ' ὥστε μ' ἄγνο.[
 []εναῖ μνη.....εν[
 []ε.ων νησαιος...[15

[] ἔστι τοῦργον οὐ χωρεῖ πρόσω
 [β]οὴν ἴστημι τοῖσδ' ἰγμάσιν
 [] πάντες γεωργοὶ δεῦτε κάμπελοσκάφοι
 [] ποιμήν τ' εἴ τις ἔστι[] γχώριος
 [] οἱ τε καὶ μα[ρ]{ε}[ιλλ]εὺτων ἔθνος
 [] ἐναντιωτάτης

20

1. A. ξυνήκ[ας] ;
 Norsa-Vitelli 1933, 119: ξυνήκ[ας] ;
 Steffen 1934, 11: ξυνήκ[ας] φωνὴν ἢ ψόφον τιν' ἐν τόποις;
 Olivieri 1937-38, 315: ξυνήκ[ας] αὐ ψόφον τιν' ἢ κτύπον σύ γε;
 Steffen 1952, 11: ξυνήκ[ας], εἰπέ μοι, ψόφον τιν' ἢ βοήν; (1949)
 Steffen 1958, 25 ξυνήκ[ας] οἰμωγὴν τιν' ἢ βοήν τινα;
 Werre-de Haas 1961, 14: ξυνήκας ὥς τι κωλύει τὸ δίκτυον;

2. B. ξυνήκα...[
 Steffen 1934, 11: ξυνήκα [καὶ σὺ τοῦτον εὖ φύλασσέ μοι;
 Fritsch 1936, 8: ξυνήκα πα[ντα] ?;
 Cantarella 1941, 343: ξυνήκα [δή· καὶ τοῦτο νῦν φύλασσέ μοι;
 Steffen 1952, 11: ξυνήκα [κ]α[λ]ὶ φύλασσε τίς ποτ' ἢ βοῶν (1949);
 Kamerbeek 1954, 90: ξυνήκα [γ', ἀλλὰ τίς βοᾷ φυλακτέον;

νόος/νοέω, φρήν

Od. 10. 515 πέτρη τε ξύνεσις τε δύω ποταμῶν ἐριδοῦπων

Il. 1. 8 ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι, cf. 7. 210 ἔριδος μένει ξυνέηκε μάχεσθαι.

Il. 1. 273 καὶ μέν μεν βουλέων ξύνειεν πείθοντό τε μύθῳ, 2. 26 = 63 = 24. 133 νῦν δ' ἐμέθεν ξύνες ὦκα· Διὸς δέ τοι ἄγγελός εἰμι, 15. 442 ὡς φάθ' (scil. Aiaçe), ὃ δὲ (scil. Teucro) ξυνέηκε, θέων δέ οἱ ἄγχι παρέστη (Teucro si dispone ad agire secondo le esortazioni di Aiaçe), *Od.* 1. 271 εἰ δ' ἄγε νῦν ξυνίει καὶ ἐμῶν ἐμπάζω μύθῳ, 6. 289 = 8. 241 σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, ὄφρα κτλ.

Od. 19. 378 ἀλλ' ἄγε νῦν ξυνίει ἔπος, ὅττι κεν εἶπω· / πολλοὶ δὲ ξεῖνοι ταλαπείριοι ἐνθάδ' ἵκοντο, / ἀλλ' οὐ πῶ τινά φημι εἰκότα ὧδε ιδέσθαι / ὡς σὺ δέμας φωνήν τε πόδας τ' Ὀδυσῆϊ ἔοικας, *Od.* 15. 391 σιγῇ νῦν ξυνίει

18. 34 τοῖν δὲ (scil. Iro e Odisseo) ξυνέηχ' ἱερὸν μένος Ἀντινόοιο (ovvero, sentì i loro discorsi), 4. 76 τοῦ δ' ἀγορεύοντος ξύνετο ξανθὸς Μενέλαο

Il. 2. 182 ὡς φάθ' (scil. Atena), ὃ δὲ (scil. Odisseo) ξυνέηκε θεᾶς ὅπα φωνησάσης, / βῆ δὲ θέειν, ἀπὸ δὲ χλαῖναν βάλε, 10. 512 ὡς φάθ' (scil. Atena), ὃ δὲ (scil. Diomede) ξυνέηκε θεᾶς ὅπα φωνησάσης, / καρπαλίμως δ' ἵππων ἐπεβήσето

Archil. fr. 109 W. <ὦ> λιπερνῆτες πολῖται, τὰμὰ δὲ συνίετε / ῥήματα; forse Alc. fr. 58. 10 V. [] μόχθεις τοῦτ' ἐμέθεν σύνεις (cf. *Il.* 2. 26 = 63 = 24. 133 νῦν δ' ἐμέθεν ξύνες ὦκα, già in Vaigt, *Od.* 6. 289 = 8. 241 σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος); Theogn. 565 κεκλήσθαι δ' ἐς δαῖτα, παρέζεσθαι δὲ παρ' ἐσθλόν / ἄνδρα χρεῶν σοφίην πᾶσαν ἐπιστάμενον. / τοῦ συνιεῖν, ὅποταν τι λέγη σοφόν, ὄφρα διδαχθῆς, 1240 πολλάκι τοι παρ' ἐμοὶ κατὰ σοῦ λέξουσιν μάταια / καὶ παρὰ σοὶ κατ' ἐμοῦ· τῶν δὲ σὺ μὴ ξύνει; 1284 ὦ παῖ, μή μ' ἀδίκει – ἔτι σοι καταθύμιος εἶναι / βούλομαι – εἰφροσύνη τοῦτο συνεῖς ἀγαθὴ / <οὐ γάρ τοί με δόλῳ> παρελεύσεαι οὐδ' ἀπατήσεις; 1306 θυμῷ γνούς, ὅτι παιδείας πολυηράτου ἄνθος / ὠκύτερον σταδίου, τοῦτο συνεῖς χάλασον / δεσμοῦ;

Heradit. fr. 51 οὐ ξυνιάσιν ὅκως διαφερόμενον ἑωτῷ ὁμολογέει· παλίντροπος ἀρμονίη ὅκωσπερ τόξου καὶ λύρης, se combinato con ἀξύνετοι dei fr. 1 τοῦ δὲ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰὲ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον e 34 ἀξύνετοι ἀκούσαντες κωφοῖσιν ἑοίκασιν· φάτις αὐτοῖσιν μαρτυρεῖ παρεόντας ἀπείναι; Bacchyl. 3. 85 φρονέοντι συνετὰ γάρῳ; Pind. Ol. 2. 85 ὠκέα βέλη / ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας / φωνάεντα συνετοῖσιν, Pyth. 3. 80 εἰ δὲ λόγων συνέμεν κορυφάν, Ἰέρων, / ὀρθὰν ἐπίστα, Nem. 4. 31 ἀπειρομάχας ἑὼν κε φανείη / λόγον ὃ μὴ συνίεις; fr. 105 M. σύνες ὃ τοι λέγω, / ζαθέων ἱερῶν ἐπώνυμε / πάτερ; Aesch. Ag. 1112 οὐπὼ ξυνήκα· νῦν γὰρ ἐξ αἰνιγμάτων / ἐπαργέμοισι θεσφότοις ἀμηχανῶ, 1243 τὴν μὲν Θυέστου δαῖτα παιδείων κρεῶν / ξυνήκα καὶ πέφρικα, 1253 τοῦ γὰρ τελούντος οὐ ξυνήκα μηχανήν, Choe. 887 Οἱ· τὸν ζῶντα καίνειν τοὺς τεθνηκότας λέγω. / Κλ. οἱ ἄγῳ, ξυνήκα τοῦπος ἐξ αἰνιγμάτων

Hes. Th. 831 παντοῖην ὅπ' ἱεῖσαι ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γάρ / φθέγγονθ' ὥς τε θεοῖσι συνιέμεν; Theogn. 419 πολλά με καὶ συνιέντα παρέρχεται· ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης / σιγῶ, 904 ὅστις ἀνάλωσιν τηρεῖ κατὰ χρήματα θηρῶν, / κυδίστην ἀρετὴν τοῖς συνιέουσιν ἔχει; Aesch. Pers. 361 ὃ δ' εἰθὺς ὡς ἤκουσεν, οὐ ξυνεῖς δόλον / Ἕλληνας ἀνδρὸς οὐδὲ τὸν θεῶν φθόνον.

Eradito, fr. 1 τοῦ δὲ λόγου τοῦδ' ἐόντος αἰὲ ἀξύνετοι γίνονται ἄνθρωποι καὶ πρόσθεν ἢ ἀκοῦσαι καὶ ἀκούσαντες τὸ πρῶτον; 34 ἀξύνετοι ἀκούσαντες κωφοῖσιν ἑοίκασιν· φάτις αὐτοῖσιν μαρτυρεῖ παρεόντας ἀπείναι; 51 οὐ ξυνιάσιν ὅκως διαφερόμενον ἑωτῷ ὁμολογέει· παλίντροπος ἀρμονίη ὅκωσπερ τόξου καὶ λύρης.

Soph. *Ant.* 1218 τον Αἴμονος φθόγγον συνίημι

Fereide, εἴτα ἡ Δανάη ἀνοῖξαι ἵκετεύει τὴν λάρνακα,

Soph. *Trach.* 868 ξύνες δὲ τήνδ' ὡς ἀήθης καὶ συνωφρυωμένη / χωρεῖ πρὸς ἡμᾶς γραῖα σημαίνουσά τι,

Soph. *Ant.* 1217 s. εἰ τὸν Αἴμονος / φθόγγον συνίημι, ἢ θεοῖσι κλέπτομαι,

(v. 13 [π]έφυκε· παιδίου στεναγμὸν οἶομαι / ξυνίηναι),

Trach. 1121 οὐδὲν ξυνίημι' ὦν σύ μοι καλεῖς πολὺ, τὰ δὲ οὐδὲν ξυνίημι' ὦν σὺ ποικίλλεις πάλοι.

Il. 2. 182 ὡς φάθ' (scil. Atena), ὃ δὲ (scil. Odisseo) ξυνέηκε θεᾶς ὅπα φωνησάσης, / βῆ δὲ θέειν, ἀπὸ δὲ χλαῖναν βάλε; 10. 512 ὡς φάθ' (scil. Atena), ὃ δὲ (scil. Diomede) ξυνέηκε θεᾶς ὅπα φωνησάσης, / καρπαλίμως δ' ἵππων ἐπεβήσετο

Od. 6. 289 = 8. 241 σὺ δ' ὦκ' ἐμέθεν ξυνίει ἔπος, e 19. 378 ἀλλ' ἄγε νῦν ξυνίει ἔπος,

Od. 18. 34 τοῖιν δὲ (scil. Iro e Odisseo) ξυνέηχ' ἱερὸν μένος Ἀντινόοιο, 4. 76 τοῦ δ' ἀγορεύοντος ξύνετο ξανθὸς Μενέλαος.

Archil. fr. 109 W. <ῶ> λιπερινῆτες πολῖται, τὰμὰ δὴ συνίετε / ῥήματα, Aesch. *Choe.* 887 Οἱ. τὸν ζῶντα καίνειν τοὺς τεθνηκότας λέγω. / Κλ. οἱ ἄγ' ἔγω, ξυνῆκα τοῦπος ἐξ αἰνιγμάτων (cf. Soph. *Or.* 1479 ΟΡ. οὐ γὰρ αἰσθάνη πάλοι / ζῶν τοῖς θανοῦσιν οὔνεκ' ἀνταυδᾶς ἴσα; / Αἱ. οἶμοι, ξυνῆκα τοῦπος· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως / ὅδ' οἶκ' Ὀρέστης ἔσθ' ὁ προσφώνων ἔμε; Eur. *IT* 1092 ἀλκυὼν / ἔλεγον οἶτον αἰδέεις, / εἰξύνετον ξυνετοῖς βοάν, / ὅτι πόσιν κελαδεῖς ἀεὶ μολπαῖς

v. 1214 παιδὸς με σαίνει φθόγγος

Soph. *Trach.* 868 ξύνες δὲ τήνδ' ὡς ἀήθης καὶ συνωφρυωμένη / χωρεῖ πρὸς ἡμᾶς γραῖα σημαίνουσά τι

ξυνήκας ὥς τι κωλύει τὸ δίκτυον;

Alcmae. fr. 1a D.-K. ἄνθρωπον γὰρ φησι τῶν ἄλλων διαφέρειν ὅτι μόνον ξυνίησι, τὰ δ' ἄλλα αἰσθάνεται μὲν, οὐ ξυνίησι δέ.

Aesch. *Suppl.* 467 ξυνήκας· ὠμμάτωσα γὰρ σαφέστερον

Steffen 1934, p. 11: ξυνῆκα [καὶ σὺ τοῦτον εὖ φύλασσε μοι e Cantarella 1941, p. 343: ξυνῆκα [δὴ καὶ τοῦτο νῦν φύλασσε μοι

Aesch. *Ag.* 1112 οὕτω ξυνῆκα· νῦν γὰρ ἐξ αἰνιγμάτων / ἐπαργέμοισι θεσφάτοις ἀμηχανῶ, 1243 τὴν μὲν Θυέστου δαῖτα παιδεῖων κρεῶν / ξυνῆκα καὶ πέφρικα, 1253 τοῦ γὰρ τελοῦντος οὐ ξυνῆκα μηχανήν, *Choe.* 887 Οἱ. τὸν ζῶντα καίνειν τοὺς τεθνηκότας λέγω. / Κλ. οἱ ἄγ' ἔγω, ξυνῆκα τοῦπος ἐξ αἰνιγμάτων, a cui è da aggiungere *Suppl.* 467 Ba. ἤκουσα μαστικτῆρα καρδίας λόγον. / Xo. ξυνήκας· ὠμμάτωσα γὰρ σαφέστερον

Soph. *El.* 1479 οἶμοι, ξυνῆκα τοῦπος, Αἱ. 99 τεθνασιν ἄνδρες, ὡς τὸ σὸν ξυνῆκ' ἐγώ

Se osserviamo la distribuzione del presente e dell'aoristo singolare in trimetro giambico, troviamo ξυνηκ- 17x, ξυνιη- 9x (sempre I o II, tranne συνῆκε in Eur. *Phoen.* 422); il tema del presente solo in Sofocle, maggioritario rispetto a 3 presenze dell'aoristo; la collocazione nel verso è la seguente: il tema aorist. ad apertura del trimetro 10x (Aesch. *Suppl.* 467, *Ag.* 1243, fr. 46a 1 e 2, Eur. *Cycl.* 447, *Andr.* 919, *El.* 260, 644, *Phoe.* 744, *Or.* 433), 4x occupa il II piede e il I elemento del III (Aesch. *Ag.* 1112, *Choe.* 887, Soph. *OR* 360, *El.* 1479: da notare che in questi casi precede o negazione [Aesch. *Ag.* 1112, Soph. *OR* 360], o esclamazione [Aesch. *Choe.* 887; Soph. *El.* 1479]), 2x occupa il IV piede e l'inizio del V (Aesch. *Ag.* 1253, Eur. *Phoe.* 422 [in questo verso c'è la III persona]), e 1x il V (Soph. *Al.* 99), il tema del presente occupa sempre il II piede e il I elemento del III (precede negazione in *Trach.* 1121, *El.* 1347).

posizione determinata: la più frequente è in sticomitia stretta, 11x (Aesch. *Suppl.* 467 e Soph. *OR* 360 la II persona), altrimenti 3x si trova subito al I verso in un intervento nel corso di uno scambio dialogico, come immediata reazione, 1x la sua posizione è dislocata al secondo verso per ragioni di focalizzazione (Aesch. *Ag.* 1243 Xo. τὴν μὲν Θυέστου δαῖτα παιδεῖων κρεῶν / ξυνῆκα καὶ πέφρικα)

ma la I pers. solo in Soph. *OR* 988 (IO. καὶ μὴν μέγας <γ> ὀφθαλμὸς οἱ πατρὸς τάφοι. / Οἱ. μέγας, ξυνίημι· ἀλλὰ τῆς ζώσης φόβος), in *Ant.* 403, *OR* 628, *El.* 1347 c'è la II pers.; altrettanto spesso ξυνιη- all'interno di discorsi più articolati del medesimo personaggio (Soph. *Trach.* 90, *Ant.* 1218, *OR* 346, fr. 730e 9), in uno scambio disticomitico ma collocato nel II v. in *Trach.* 1121.

Soph. *OR* 360 Οἱ. ποῖον λόγον; λέγ' αἰθις, ὡς μάλλον μάθω. / TE. Οὐχὶ ξυνήκας πρόσθεν; "non hai capito da prima?" e *El.* 1347 ΗΛ. τίς οὗτός ἐστ', ἀδελφέ; πρὸς θεῶν, φράσον. / OR. οὐχὶ ξυνίης; "non stai capendo?"

3. A. τί σοι φυλάσσω [] ;

Meinh. d d 1933, 159: τί σοι φυλάσσω, <gib mir's genau an!>;

Steffen 1934, 11, 1952, 11: τί σοι φυλάσσω, [μηδὲν ἐνθάδ' εἰσορῶν];

Olivieri 1937-38, 316: τί σοι φυλάσσω, [μηδὲν, ὦ φίλ', εἰσορῶν];

Untersteiner 1939, 200: τί σοι φυλάσσω, [μηδὲν εἰς ἄλ' εἰσορῶν];

Kamerbeek 1954, 90: τί σοι φυλάσσω, [μηδενὸς δηλουμένον];

H 218 ἐπεὶ προκαλέσαστο χάρμη (scopo)

Σ 294 θαλάσση ἔλσαι Ἀχαιοῖς (direzione).

A) intr.

1) incontrare, andare incontro, cedere, avvicinarsi

Z 127 δυστήνων δέ τε παῖδες ἐμῷ μένει ἀντιόσιν

Thuc. 2. 61. 4 ξυμφοραῖς ταῖς μεγίσταις ὑφίστασθαι

Xenoph. *comm.* 2. 3. 16 ὁδοῦ παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον πρεσβυτέρῳ

2) essere + dat. nel senso di avere

Herodot. 1. 34 ἦσαν Κροίσῳ δύο παῖδες (Soph. *E.* 539 πότερον ἐκείνῳ παῖδες οὐκ ἦσαν διπλοῖ;
anche con verbi di significato simile

Soph. *El.* 860 πᾶσι θνατοῖς ἔφυ μόρος

3) gradire, aver piacere (o dispiacere)

H 45 βουλὴν, ἣ ῥα θεοῖσι ἐφῆνδανε

Herodot. 9. 79 μήτε Αἰγινήτησι ἄδοιμι μήτε τοῖσι ταῦτα ἀρέσκειται

Pind. *Isthm.* 7. 15 χρὴ ἀγαθὰν ἐλπίδ' ἀνδρὶ μέλιν

4) verbi di atteggiamento amichevole o ostile

Eur. *Med.* 823 φρονεῖς εὖ δεσπόταις

Soph. *Ant.* 436 ἄμ' ἡδέως ἔμοιγε κἀλγεινῶς ἄμα

JGI 101. 3 (412 / 11) τῷ μὲν δέμοι ἐπαινέσαι τῷ Σαμίῳ

5) chiamare, esortare, pregare

Π 372 Πάτροκλος δ' ἔπετο σφεδανὸν Δαναοῖσι κελεύων

Soph. *El.* 712 ἵπποις ὁμοκλήσαντες

Xenoph. *Cyr.* 2. 1. 1 προσευξάμενοι θεοῖς καὶ ἥρωσι

6) dare ascolto

Π 515 δύνασαι δὲ σὺ πάντοσ' ἀκούειν ἀνέρι κηδομένῳ

Herodot. 1. 214 ὅς οἱ Κύρος οὐκ ἐσήκουσε

B) trans.

1) dirigere, avvicinare, allontanare (difendere)

Γ 318 θεοῖσι δὲ χεῖρας ἀνέσχευ

Eur. *Med.* 91 μὴ πέλαζε μητρί (scil. τὰ τέκνα)

Aesch. *Sept.* 416 εἶργειν τεκούσῃ μητρὶ πολέμιον δόρυ

2) dare, mandare, portare, preparare (anche sacrificare)

A 3 ψυχὰς Ἄιδι προΐαψεν

A 18 ὑμῖν δὲ θεοὶ δοῖεν

Herodot. 2. 118 τὰ χρήματα, τὰ οἱ οἶχετο κλέψας (portar via, antitetico di dare)

A 444 Φοῖβῳ ἐκατόμβην ῥέξαι

3) rendere favorevoli, gradire

Theogn. 702 σπονδὰς θεοῖς ἀρεσσάμενοι πίνωμεν

4) fare bene, male (normalmente con acc.)

A 2 μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν

5) invocare qualcuno, dare ordini, auspicare bene o male, pregare

K 419 φυλασσέμεναί τε κέλονται ἀλλήλοις

Xenoph. *anab.* 3. 4. 36 ἐκήρυξε τοῖς Ἑλλήσι συσκευάζειν

Eur. *Andr.* 1105 τί σοι θεῶ κατευξόμεσθα;

C) *dativus sympatheticus*

O 280 πᾶσιν (var. πάντων) δὲ παρὰ ποσὶ κάππεσε θυμός

Z 261 ἀνδρὶ δὲ κεκμηῶτι μένος μέγα οἶνος ἀέξει.

Usi più liberi del dat. di partecipazione

1) *dativus ethicus*

Soph. *OR* 2 τίνας ποθ' ἔδρας τάσδε μοι θοάζετε;

Soph. *Phil.* 575 ὄδ' ἔσθ' ὁ κλεινός σοι Φιλοκτήτης, ξένε

Xenoph. *Cyr.* 1. 3. 2 ὦ μήτερ, ὥς καλός μοι ὁ πάππος

2) Il dat. con gli aggettivi verbali passivi,

τ 404 πολυάρητος δέ τοι ἔστι

θ 472 Δημόδοκον λαοῖσι τετιμένον

Herodot. 6. 123 ὥς μοι πρότερον δεδήλωται

3) Il dativo di interesse (*dativus commodi / incommodi*)

A 325 τό οἱ ῥίγιον ἔσται

Aristoph. *Lys.* 1277 ὀρχησάμενοι θεοῖς

P 547 ἤτε πορφυρέην ἱρὴν θνητοῖσι τανύσση Ζεύς

con cosa: Herodot. 7. 209 κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ

4) dativo di relazione o *dativus iudicantis*

a) dat. iud. in senso generale

θ 479 πᾶσι γὰρ ἀνθρώποισιν ἐπιχθοῖοισιν αἰδοὶ τιμῆς ἔμμοροί εἰσι

Soph. *Ai.* 970 θεοῖς τέθνηκεν οὗτος, οὐ κείνοισιν

Soph. *Ai.* 440 ἄτιμος Ἄργείοισιν

b) dativo di posizione nella fornitura di distanze, della situazione geografica

Herodot. 1. 72 μῆκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμούνται

Herodot. 1. 104 τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός

Thuc. 1. 24. 1 Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν Ἰόνιον κόλπον

c) si può usare anche per il tempo:

Soph. *OR* 735 καὶ τίς χρόνος τοῖσδ' ἐστὶν οὐξεληλυθώς;

Aristoph. *Nub.* 110 s. Strep. ἴθ', ἀντιβολῶ σ', ὧ φίλτατ' ἀνθρώπων ἐμοί, / ἐλθὼν διδάσκου. Fidi pp. καὶ τί σοι μαθήσομαι;

L'interrogativo τί σοι può presentare sfumature di verse:

Aesch. *Suppl.* 462 τί σοι περαίνει μηχανὴ συζωμάτων;

Soph. *OC* 1420 τί σοι / πάτραν κατασκάψαντι κέρδος ἔρχεται;

Eur. *Hippol.* 593 τί σοι μήσομαι;

Andr. 1104 ὦ νεανία, τί σοι / θεῶν κατευξώμεσθα;

Aristoph. *Plut.* 480 τί δῆτά σοι τίμημ' ἐπιγράψω τῇ δίκη ...;

Aristoph. fr. 661 K.-A. τί δέ σοι δράσω, κακὸδαιμον, ἀμφορέως / ἐξοστρακισθείς;

Aesch. *Prom.* 83 s. τί σοι / οἰοί τε θνητοὶ τῶνδ' ἀπαντλήσαι πόνων;

φυλάσσω è un denominativo di uso comunissimo, per il quale LSJ dà i seguenti significati:

attivo trans. prima del periodo imperiale

1) watch, guard, defend

2a) watch for, lie in wait or ambush for (δ 670; B 251; Aesch. *Ag.* 8; Xenoph. *Resp. Lac.* 12. 2; Demosth. 58. 34; Lys. 1. 6; Aristot. *Pol.* 1289a 19)

2b) esp. watch, wait for, observe an appointed time or a fixed event

3) metaph. preserve, maintain, cherish

4) keep in a place, continue in

da notare

5) notice, observe solo Athen. 10. 480f

δ 670 ἀλλ' ἄγε μοι δότε νῆα θοὴν καὶ εἵκοσ' ἐταίρους, / ὄφρα μιν αἴτις ἰόντα λοχίρομαι ἡδὲ φυλάξω (dell'agguato di Antinoo a Telemaco)

B 251 καὶ σφιν ὀνειδεά τε προφέρεις, νόστον τε φυλάσσοις (sogg. Tersite)

Aesch. *Ag.* 8 καὶ νῦν φυλάσσω λαμπάδος τὸ σύμβολον (la vedetta)

Xenoph. *Resp. Lac.* 12. 2 τοὺς γε μὲν πολεμίους ἵππεῖς φυλάττουσιν ἀπὸ χωρίων ὧν ἂν ἐκ πλείστου προορῶεν εἰ [δέ] τις προσίοι

Demosth. 58. 34 φυλάττει τοὺς παράνομα γράφοντας

keep a watch on

Lys. 1. 6 τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὕτω διεκείμην ὥστε μήτε λυπεῖν μήτε λίαν ἐπ' ἐκείνη εἶναι ὅ τι ἂν ἐθέλῃ ποιεῖν, ἐφύλαττον τε ὡς οἶόν τε ἦν, καὶ προσεῖχον τὸν νοῦν ὥσπερ εἰκὸς ἦν

Aristot. *Pol.* 1289a 19 καθ' οὓς (scil. νόμους) δεῖ τοὺς ἄρχοντας ἄρχειν καὶ φυλάττειν τοὺς παραβαίνοντας αὐτούς

A cui è da aggiungere

δ 526 φύλασσε δ' ὅ γ' εἰς ἐνιαυτόν, / μή ἐ λάθοι παριών (di una vedetta messa da Egesto per l'arrivo di Agamennone)

Hes. *Op.* 254 οἱ ῥα φυλάσσουσιν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα / ἡέρα ἐσσάμενοι (i "guardiani di Zeus")

Thuc. 2. 13. 7 τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τὸ πρῶτον ὁπότε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν

Thuc. 4. 61. 6 πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἵκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν ("per dominare sempre chi cede e stare in guardia contro chi attacca")

Thuc. 4. 93. 3 καὶ τοῖς Βοιωτοῖς καιρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοντο ἐν τῇ μάχῃ

Thuc. 7. 17. 2 ὅπως φυλάσσοιεν μηδένα ἀπὸ Κορίνθου καὶ τῆς Πελοποννήσου ἐς τὴν Σικελίαν περαιοῦσθαι ("perché sorvegliassero che nessuno compisse la traversata da Corinto e dal Peloponneso in Sicilia")

Herodot. 5. 104 ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ ἄστυ τὸ Σαλαμινίων

Herodot. 8. 9 δέειν ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες αὐτοὶ ἐπανεπλεον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους

Aristoph. *Vesp.* 597 ἀλλὰ φυλάττει διὰ χειρὸς ἔχων καὶ τὰς μνίας ἀπαμύνει; *Ach.* 533 s. ὡς χρὴ Μεγαρέας μήτε γῇ μητ' ἐν ἀγορᾷ / μητ' ἐν θαλάττῃ μήτ' ἐν ἡπείρῳ μένειν

4. B. εἴ που θαλάσσης [

Meinh. d d 1933, 159: εἴ που θαλάσσης [ἐν βυθῷ τι φαίνεται οσῆμα φαίνεται νέον

Steffen 1934, 11, 1958, 26: εἴ που θαλάσσης [χεῦμα προσφέρει τινα

Olivieri 1937-38, 316: εἴ που θαλάσσης [ἐκ βύθου προσέρχεται
Pfeiffer 1938, 4: e. g. εἴ που θαλάσσης [κυμάτων σημεί' ἴδοις
Untersteiner 1939, 201: εἴ που θαλάσσης [κάσαφῇ ῥόθον κλύεις
Cantarella 1941, 343: εἴ που θαλάσσης [ἐκ βαθείας ἔρχεται
Steffen 1952, 11: εἴ που θαλάσσης [χεύματ' ἐπιφέρει τινά
Kamerbeek 1954, 90: εἴ που θαλάσσης [τοῦδε σήματ' αἰσθάνη
van Groningen in Werre-de Haas 15: εἴ που θαλάσσης [έννοεῖς νέον (καινὸν) τέρας
Werre-de Haas 1961, 76: εἴ που θαλάσσης [καινὸν έννοεῖς τί μοι
Mette 1963 rec., 16: e. g. εἴ που θαλάσσης [σήματ' έννοεῖς θρόου

tema di indefinito-interrogativo *k^wo- > indefiniti πη ε πω (ion. κω), πως, ποθί, ποι ε που (ion. κου), cypr. παι, e l'interrogativo πότερον. I locativi ποθί, ποι ε που (ion. κου) passarono anche a significare "doch wohl, gewiss, vermutlich, wohl".

Eur. *Ion* 528 ποῦ δέ μοι πατήρ σύ;;

E 171 ποῦ τοι τόξον;

Aesch. *Pers.* 486 Μηλιᾶ τε κόλπον, οὐ Σπερχειὸς ἄρδει πεδίον

Herodot. 2. 119 ἵδρυσε τῆς πόλιος ὅκου ἦν ἐπιτηδέστατον

Aesch. *Prom.* 743 τί που δράσεις;

ad es. N 219 ποῦ τοι ἀπειλαὶ οἷχονται;

E 473 φῆς που ἄτερ λαῶν πόλιν ἔξεμεν (ironico: "intendi, suppongo, ..."), Aesch. *Ag.* 182 δαιμόνων δέ που χάρις βίαιος ("la χάρις degli dei è forse qualche volta violenta")

Aesch. *Pers.* 231 (Atossa) κείνα δ' ἐκμαθεῖν θέλω, / ὦ φίλοι, ποῦ τὰς Ἀθήνας φασὶν ἰδρῦσθαι χθονός;;, *Sept.* 1002 ἰώ, ποῦ σφε θήσομεν χθονός;

Aesch. *Pers.* 231 (Atossa) κείνα δ' ἐκμαθεῖν θέλω, / ὦ φίλοι, ποῦ τὰς Ἀθήνας φασὶν ἰδρῦσθαι χθονός;

Sept. 1002 ἰώ, ποῦ σφε θήσομεν χθονός;

Soph. Trach. 68 καὶ ποῦ κλύεις νιν, τέκνον, ἰδρῦσθαι χθονός;

236 *Lich.* ἔγωγέ τοί σφ' ἔλειπον ἰσχύοντά τε / καὶ ζῶντα καὶ θάλλοντα κοῦ νόσῳ βαρύν / *Dei.* ποῦ γῆς; πατρώας εἴτε βαρβάρου; λέγε

Ai. 984 φεῦ τάλας. τί γὰρ τέκνον / τὸ τοῦδε; ποῦ μοι γῆς κυρεῖ τῆς Τρωάδος;

OR 108 οἱ δ' εἰσὶ ποῦ γῆς; ποῦ τόδ' εὔρεθήσεται / ἵχνος παλαιᾶς δυστέκμαρτον αἰτίας;

fr. 314. 129 (*Ichm.*) [τ]ῇ ταῦτα; ποῦ γῆς ἐμάθετ'; ἐν πο[ί]ῳ τόπῳ; / σ[η]μήνατ' οὐ γὰρ ἴδρις εἰμὶ τοῦ τρόπου

Eur. El. 233 ποῦ γῆς ὁ τλήμων τλήμονας φυγὰς ἔχων;

Troad. 191 τῷ δ' ἂ τλάμων / ποῦ πᾶ γαίης δουλεύσω γραῖς ...;

Ion 932 τί φῆς; τίνα λόγον Λοξίου κατηγορεῖς; / ποῖον τεκεῖν φῆς παῖδα; ποῦ ἔκθιναι πόλεως / θηρσὶν φίλον τύμβευμ'; ἀνελθέ μοι πάλιν (πόλις forse per tutta l'Attica)

Hel. 492 Σπάρτη δὲ ποῦ γῆς ἐστὶ πλὴν ἵνα ῥοαί / τοῦ καλλιδόνακός εἰσιν Εὐρώτα μόνον;

Herodot. 5. 13. 2 ὁ δ' ἀμείβετο, τίνες τε οἱ Παῖονες ἄνθρωποί εἰσι καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κείνοι ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις (interrogativa indiretta, domanda molto incuriosita di Dario)

Aristoph. *Av.* 9 ἄλλ' οὐδὲ ποῦ γῆς ἐσμέν οἶδ' ἔγωγ' ἔτι (interr. ind. ?)

394 ἐπεὶ δ' ἦν δ' ἄρ' ἀποθάνωμεν, / κατορυχρησόμεσθα ποῦ γῆς;

Anche in senso figurato

Soph. Trach. 375 οἷμοι τάλαινα, ποῦ ποτ' εἰμὶ πράγματος;

Ai. 102 ποῦ σοι τύχης ἔστηκεν; ἦ πέφευγέ σε;

El. 390 ὅπως πάθης τί χρῆμα; ποῦ ποτ' εἰ φρενῶν;

Ant. 42 ποῦ γνώμης ποτ' εἶ; (ποῖ L)

Eur. IT 1046 Πυλάδης δ' ὅδ' ἡμῖν ποῦ τετάσσεται πόνου;

Bacch. 358 ὦ σφέτλι', ὥς οὐκ οἶσθα ποῦ ποτ' εἰ λόγων

Suda π 2144, tramandando il fr. trag. adesp. 564b K.-Sn. ποῦ γῆς πέφευγεν; commenta ἀντὶ τοῦ εἰς ποῖαν γῆν; ἈΤΤΙΚῶς

εἴ που. fino al V secolo e in Aristofane si può contare 69x (escluso il nostro caso), di cui 33 in Omero (e 3 negli *Imi*), 14 in Tucidide e 8 in Aristofane. Per la tragedia ne rimangono 9 (3 Eschilo, 2 Sofocle [1 *Ichneutai*; in *Phil.* 716 εἴ που è per congettura], 4 Euripide) più 2 in Erodoto.

Suppl. 400 μὴ καὶ ποτε / εἴπη λεώς, εἴ ποῦ τι μὴ τοῖον τύχοι, / «ἐπήλυδας τιμῶν ἀπώλεσας πόλιν», *Ag.* 520 εἴ που πάλαι, παιδρῶσι τοισίδ' ὄμμασι / δέξασθε κόσμῳ βασιλέα πολλῶ χρόνῳ

Suppl. 778 ποῖ φύγωμεν Ἀπίας / χθονὸς κελαινὸν εἴ τι κεῦθός ἐστί που;.

Sofocle, *El.* 1473 σὺν δέ, / εἴ που κατ' οἶκόν μοι Κλυταιμῆστρα, κάλει; *Ichm.* 151 εἰ δέ που δέη, / πιστοὶ λόγοισιν ὄντες ἔργα φεύγετε);

Euripide, il fr. 752k 10 K. εἴ που θεᾶς φύ[ς] non è interpretabile (ma il contesto non suggerisce valore spaziale); fr. 221 K. εἰ δέ που τύχοι / πέριξ ἐλίξας ... εἰλχ' ὁμοῦ λαβὼν / γυναῖκα πέτραν δρῶν μεταλλάσσω ἀεὶ; fr. 781. 7 (= 220 Diggle) οὐ σταλαγμὸν ἐξομόρξετε, / εἴ ποῦ τίς ἐστὶν αἷματος χαμαὶ πεσών;); *Alex.* fr. 46. 3 Snell, [] εἴ που ἔτι ζῶ[ει] cf. in particolare T 327 εἴ που ἔτι ζῶει γε Νεοπτόλεμος θεοειδής, e ξ 44 εἴ που ἔτι ζῶει καὶ ὄρᾳ φάος ἡελίοιο (cf. anche P 681 εἴ που Νέστορος υἱὸν ἔτι ζῶοντα

ἴδοιτο); Erodoto 4. 9. 2 ἐπειρέσθαι μιν εἴ κού εἶδεν ἵππους πλανωμένας; 9. 13. 2 καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τευχέων ἢ τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβάλων καὶ συγχώσας; Aristofane, *Ach.* 520, *Eq.* 347, 571, 790, *Thesm.* 657, *Ran.* 147
Av. 48 e *Plut.* 680

διζημένη εἴ που ἐφεύροι (ades. inΔ 88)

I 371 εἴ τινα που Δαναῶν ἔτι ἔλπεται ἑξαπατήσιν

Π 514 s. κλῦθι ἀναξ ὅς που Λυκίης ἐν πίονι δήμῳ / εἷς

5. A. ἄσημα· λείος πόν[τος

Norsa-Vitelli 1933, 119, ἄσημα λείος πόν[τος

Körte 1933, 270: ἄσημα· λείος πόν[τος

Meinh. d d 1933, 159: ἄσημα· λείος πόν[τος ἀμπέμπειν (ἀμπέχειν) φιλεῖ

Steffen 1934, 11, 1952, 11: ἄσημα· λείος πόν[τος ἐστὶ πανταχοῦ;

Fritsch 1936, 8: ἄσημα λείος πόντος ἐκφαίνει βάθη

Pfeiffer 1938, 4: e. g.: ἄσημα· λείος πόν[τος ἥσυχος θ' ἄμα

Cantarella 1941, 343: ἄσημα· λείος πόν[τος ἀτρεμής θ' ἄμα

Kamerbeek 1954, 000: ἄσημα· λείος πόν[τος ἡμᾶς προσγελᾷ

Lloyd-Jones 1957, 536: ἄσημα· λείος πόν[τος ὄμμασιν γ' ἐμοῖς (Page)

van Groningen in Werre-de Haas 1961, 16: ἄσημα λείος πόν[τος εὐνάζει βάθη

Eradito, fr. 93 DK ὁ ἀναξ, οὐ τὸ μαντεῖόν ἐστι τὸ ἐν Δελφοῖς, οὔτε λέγει οὔτε κρύπτει ἀλλὰ σημαίνει.

suffisso a grado 0 -μη della serie -men/-mon/-μη (lat. -men, ai. -man, etc).

cf. πράξις/πράγμα

αἶμα σῶμα σῆμα.

scr. d^h yāman “pensiero”, collegato al verbo d^h yāyati “pensare”:

nord-ar. (saka) śśama “segno”

termine tecnico riguardo all'oro e all'argento, ove significa “non coniato”: Thuc. 2. 13 χωρὶς δὲ χρυσοῦ ἀσήμου καὶ ἀργυρίου, IG II-IF 1388 B 72 (Atene, 398/97) χρυσοῖον ἀσημον (Thuc. 6. 8, Herodot. 9. 41)

Eur. *Phoe.* 1112 ὁ μάντις Ἀμφιάραος, οὐ σημειῖ ἔχων / ὑβρισμέν' ἀλλὰ σωφρόνως ἄσημ' ὅπλα, di armi senza emblemi, Herodot. 2. 38 ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἢ ζήμῃ ἐπίκειται “senza sigillo”; “oscuro, non noto, non distinto” (di persone, città, situazioni) Eur. *HF* 849 ἀνὴρ ὅδ' οὐκ ἄσημος οὔτ' ἐπὶ χθονί / οὔτ' ἐν θεοῖσιν, Ion 8 ἔστιν γὰρ οὐκ ἄσημος Ἑλλήνων πόλις, *trag. adesp.* fr. 128 K.-Sn. Κόρινθος ἄστρον οὐκ ἄσημον Ἑλλάδος, *Anti ph.* 4. 8 ἡ δὲ νύξ οὐκ ἄσημος (notte di festa)

Stesich. fr. 222b 247 Dav. χρησμοὺς ἀσήμους (integrazione), Aesch. *Prom.* 662 ἵκον δ' ἀναγγέλλοντες αἰολοστόμους / χρησμοὺς ἀσήμους δυσκρίτως τ' εἰρημένους, *Soph. Ant.* 1013 τοιαῦτα ..., / φθίνοντ' ἀσήμεν ὀργῶν μαντεῖατα, Herodot. 5. 92β τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γενόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον;

Herodot. 2. 2 τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμεν κνυζημάτων, ἦντινα φωνὴν ῥήξουσιν πρώτην

Soph. Trach. 866 ἡχεῖ τις οὐκ ἄσημον, ἀλλὰ δυστυχῇ / κωκυτὸν εἴσω, *Soph. Ant.* 1004 πτερῶν γὰρ ροῖβδος οὐκ ἄσημος ἦν, 1209 τῷ δ' ἀθλίας ἄσημα περιβαίνει βοῆς / ἔρποντι μάλλον ἄσσοι, *El.* 749 φίλαι, βοῆς ἡκούσατ', ... / ..., ὥστε νερτέρας βροντῆς Διός; / ἰδοῦ, τάδ' οὐκ ἄσημα πνεύματ' αἶρεται, *OC* 1668 γῶν γὰρ οὐκ ἀσήμονες / φθόγγοι σφε σημαίνουσι δεῦρ' ὀρμωμένας, *Crit.* fr. 4a 14 K.-Sn. ἦδ' (sdl. φωνή) οὐκέτ' ἐστ' ἄσημο[s οὐδέ] / ὄνειρατώδης,

Eur. *Alc.* 522 Ad. ἔστιν τε οὐκέτ' ἔστιν, ἀλγύνει δέ με. / Her. οὐδέν τι μάλλον οἶδ'· ἄσημα γὰρ λέγεις, Herodot. 1. 86 ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφραζε cf. Eur. *Rh.* 629 φυλάκων ἐκ τινος πεπυσμένον / δόξας ἀσήμεους πολεμίων μεμβλωκότων

Eur. *Hipp.* 269 ἄσημα δ' ἡμῖν ἦτις ἐστὶν ἡ νόσος, 371 ἄσημα δ' οὐκέτ' ἐστὶν οἱ φθίνει τύχα / Κύπριδος, *Suppl.* 211 ἃ δ' ἔστ' ἄσημα κοῦ σαφῶς γινώσκωμεν, / ... / μάντις προσημαίνουσιν ..., *Amacr.* fr. 58 Page ἀσήμεν / ὑπὲρ ἑρμάτων φορέομαι, Aesch. *Ag.* 1596 τὰ μὲν ποδῆρη καὶ χερῶν ἄκρους κτένας / ἔθρυπτ' ἄνωθεν ἀνδρακὰς καθημένους / ἄσημ', *Soph. Ant.* 252 ἀλλ' ἄσημος οὐργάτης τις ἦν

Eur. *Hipp.* 269 ἄσημα δ' ἡμῖν ἦτις ἐστὶν ἡ νόσος.

Steffen 1952, 11: εἴ που θαλάσσης [χεύματ' ἐπιφέρει τινα, Kamerbeek 1954, 90: εἴ που θαλάσσης [τοῦδε σήματ' αἰσθάνη, Mette 1963 rec., 16: e. g. εἴ που θαλάσσης [σήματ' ἐννοεῖς θρόου.

Prom. 662 ἵκον δ' ἀναγγέλλοντες αἰολοστόμους / χρησμοὺς ἀσήμους δυσκρίτως τ' εἰρημένους, *Ag.* 1596 τὰ μὲν ποδῆρη καὶ χερῶν ἄκρους κτένας / ἔθρυπτ' ἄνωθεν ἀνδρακὰς καθημένους / ἄσημ'

Eurip. *Alk.* 522 οὐδέν τι μάλλον οἶδ'· ἄσημα γὰρ λέγεις, *Hipp.* 269 ἄσημα δ' ἡμῖν ἦτις ἐστὶν ἡ νόσος

Herodot. 1. 86 ἄσημα φράζειν [in realtà ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφραζε]

δύσμαχα δ' ἔστι κρίναι, *Ag.* 1561

cf. *Pers.* 720 ἀμφοτέρα, *Soph. Ant.* 758 ἄληθες

πεζὸς ἢ ναύτης δὲ πείραν τήνδ' ἐμώρανε τάλας;

Ai. 887 ss. σχέτλια γὰρ / ἐμέ γε τῶν μακρῶν ἀλάταν πόνων οὐρίῳ μὴ πελάσαι δρόμῳ; 1126 δίκαια γὰρ τόνδ' εὐτυχεῖν κτείναντά με;

Eur. *Alc.* 218 semich. αἰαῖ· εἰσί τις; ἢ τέμω τρίχα, / καὶ μέλανα στολμὸν πέπλων ἀμφιβαλόμεθ' ἤδη;
semich. δῆλα μέν, φίλοι, δῆλά γ', ἀλλ' ὅμως θεοῖσιν εὐχόμεσθα;

Ψ 330 λείος δ' ἱππόδρομος ε 359 λείω πεδίω, ε 443 χώρος ἄριστος, / λείος πετράων [= H 282], Hes. *Opp.* 288, Herodot. 2. 29 πεδὸν λείον (cf. 7. 9, 9. 69), Xen. *Anab.* 4. 4. 1 λείους γηλόφους, *re eq.* 10. 7 λείω ποιῇ (cf. *resp. Athen.* 2. 12), Simonfr. 5 Rühl,
Thuc. 2. 93. 7 ὅσα ὑφαντά τε καὶ λεία καὶ ἡ ἄλλη κατασκευή, Soph. fr. 531 λεία (= ἐργαλεία τῶν λατύπων)
Theogn. 1327 λείαν γένυν, Herodot. 5. 20 ἄνδρας λειογενεῖους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῇτι, Eupol. fr. 368 K.-A. τὸ σῶμ' ἔχουσι λείον ὥσπερ ἐγγέλεις, Aristoph. fr. 229 K.-A. καὶ λείος ὥσπερ ἐγγέλυσ, cf. Plat. *com.* fr. 60 K.-A. ?, Eubul. fr. 107. 2 e 9 K.-A.). Cf. Soph. fr. 314. 368 (*Ichm.*) παῖου τὸ λείον φαλακρὸν ἡδονῇ πιτνάς.
Sol. fr. 34. 3 W. καὶ με κωτίλλοντα λείως τραχὺν ἐκφανεῖν νόον, [Aesch.] *Prom.* 647 λείοισι μῖθοις, Aristoph. *Ran.* 1003 ἡνίκ' ἂν τὸ / πνεῦμα λείον καὶ καθεστηκὸς λάβῃς.
Aristoph. *Pac.* 1086 (sim. 1114) οὐδέποτ' ἂν θείης λείον τὸν τρηχὺν ἐχῖνον, Xenoph. *Mem.* 3. 10. 1 τὰ γοῦν κοῖλα καὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ τὰ σκοτεινὰ καὶ τὰ φωτεινὰ καὶ τὰ σκληρὰ καὶ τὰ μαλακὰ καὶ τὰ τραχέα καὶ τὰ λεία καὶ τὰ νέα καὶ τὰ παλαιὰ σώματα.
Herodot. 2. 117 τριταῖος ἐκ Σπάρτης Ἀλέξανδρος ἀπῖκετο ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων Ἑλένην, εὐαεῖ τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείῃ
Lucian. *VH.* 2. 4 λειοκῦμονος δὲ οὔσης τῆς θαλάττης, e *Scyth.* 11 εὐδία πάντα καὶ πλοῦς οὔριος καὶ λειοκῦμων ἡ θάλαττα.

Steffen 1934, 1952, 11: ἄσημα· λείος πόν[τος] ἐστὶ πανταχοῦ;

Aristoph. *Eq.* 865 ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγγέλεις θηρώμενοι πέπονθας. / ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν· / ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν, / αἰροῦσι,

6. B. δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα

Norsa-Vitelli 1933, 119: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα (anche Radt 1985, 166) τόνδε μείζονα ?

Körte 1933, 270: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα πρὸς τὰ δεξιὰ

Schadewaldt in Körte 1933, 270: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα τὸν παράκτιον

Steffen 1934, 11, 1952, 11: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα πρὸς τὸ δίκτυον

Pfeiffer 1938, 4: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνας ἀκταίων πετρῶν

Cantarella 1941, 343: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνας ἀντρων τ' ἐς μυχοῦς

Page 1941, 10: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα τόνδε πλησίον

Steffen 1958, 26: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶν', ὅπου τὸ δίκτυον

Stark 1959, 000: δέρκου νυν ἐς κεύ[θη] βαθυρρίζου πέτρας

van Groningen in Werre-de Haas 1961, 17: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα τῆς ἄκτης ἐκεῖ

Werre-de Haas 1961, 18: δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα τῆς πέτρας ἐκεῖ

τ 446 πῦρ δ' ὀφθαλμοῖσι δεδορκῶς.

Ξ 344 ss. Ἥρη μήτε θεῶν τό γε δεῖδιθι μήτε τιν' ἀνδρῶν / ὄψεσθαι· τοῖόν τοι ἐγὼ νέφος ἀμφικαλύψω / χρύσειον· οὐδ' ἂν νῶϊ διαδράκοι Ἡέλιός περ / οὐ τε καὶ ὀξύτατον πέλεται φάος εἰσοράασθαι

ι 146 ss. ἐνθ' οὐ τις τὴν νῆσον ἐσέδρακεν ὀφθαλμοῖσιν / οὐτ' οὐν κύματα μακρὰ κυλινδόμενα προτὶ χέρσον / εἰσίδομεν, πρὶν νῆας εὐσσέλμους ἐπικέλσαι

ξ 103 ἐπὶ δ' ἀνέρες ἐσθλοὶ ὄρονται

Aesch. *Prom.* 304 δέρκου θέαμα, τόνδε τὸν Διὸς φίλον, τὸν συγκαταστήσαντα τὴν τυραννίδα, / οἷσις ὑπ' αὐτοῦ πημοναῖσι κάμπτομαι,

Emped. fr. 17. 21 D.-K. καὶ Φιλότης ἐν τοῖσιν ... / τὴν σὺ νόφ δέρκευ, μήδ' ὄμμασιν ἦσο τεθηπῶς, cf. anche fr. 21. 1 ἀλλ' ἄγε, τόνδ' ὅρων προτέρων ἐπιμάρτυρα δέρκευ, / ... / ἥελιον μὲν λευκὸν ὀρᾶν καὶ θερμὸν ἀπάντη.

Cypr. fr. 15 Bern. αἶψα δὲ Λυγκεὺς / Τηϋγετον προσέβαινε ποσὶν ταχέεσσι πεποιθῶς. / ἀκρότατον δ' ἀναβὰς διεδέρκετο νῆσον ἅπασαν / Τανταλίδ<εω> Πέλοπος.

Soph. *Phil.* 146 νῦν μὲν, ἴσως γὰρ τόπον ἐσχατιαῖς / προσιδεῖν ἐθέλεις ὄντινα κεῖται, / δέρκου θαρσῶν (cf. ai vv. 150 s. μέλον πάλαι μέλημά μοι λέγεις, ἄναξ, / φρουρεῖν ὅμμ(α)); *El.* 899 ὥς δ' ἐν γαλήνῃ πάντ' ἐδερχόμην τόπον; OC 121 προσδέρκου

Eur. *Troad.* 462 Ἐκάβης γεραιᾶς φύλακες, οὐ δεδόρκατε / δέσποιναν ὥς ἀναυδος ἐκτάδην πίτνει; e *Phoe.* 1115 στικτοῖς Πανόπτην ὄμμασιν δεδορκότα.

κευθμῶν collegata a κεῦθω

Schadewaldt, in Koerte 1933, p. 270 n. 2, δέρκου νυν ἐς κευ[θμῶνα τὸν παράκτιον

Aesch. *Prom.* 453 ἀντρων ἐν μυχοῖς, 133 ἀντρων μυχόν, 839 πόντιος μυχός, Pind. *Pyth.* 6, 12 ἐς μυχοῦς ἄλός, e 226, Hes. *Th.* 1015

Eur. *Cycl.* 293 Μαλέας τ' ἄκρας (ἄκροι L) κευθμῶνες,

Pind. *Pyth.* 9. 34 ὀρέων κευθμῶνας ἔχει σκιοέντων (della ninfa Cirene), fr. 51b 1 s. M τὸν τρικάρανον Πτωῖου κευθμῶνα, Eur. *Hel.* 24 Ἰδαῖον ἐς κευθμῶν' Ἀλέξανδρον πάρα, *Hippol.* 732 ἡλιβάτοις ὑπὸ κευθμῶσι

γενοίμαν, orac.in Herodot. 7. 141 κευθμών τε Κιθαιρώνος ζαθέοιο

7. A. καὶ δὴ δέδορκα τῷδε.[

Meinh. d. 1933, 159: καὶ δὴ δέδορκα <aber ich kann nichts bemerken>;

Steffen 1934, 12: καὶ δὴ δέδορκα τῷδε τ[ὴ] ἰσχυρῇ πλαγίῳ

Olivieri 1937-38, 316: καὶ δὴ δέδορκα, τῷ δ' ἔγ[ω] ἐκπληττομαι

Cantarella 1941, 343: καὶ δὴ δέδορκα τῷδε τ[ὴ] κτύπῳ τυπεί

Steffen 1952, 11: καὶ δὴ δέδορκα τῷδε τ[ὴ] τόπῳ τραπεί

Kamerbeek 1954, 91: καὶ δὴ δέδορκα, πρὶ δὲ π[ρὸ]κος ἔλκεται

Eur. Med. 1118 καὶ δὴ δέδορκα τόνδε τῶν Ἰάσονος στείχοντ' ὀπαδῶν

Il. 10. 349 μάλα πολλὰ ποιήσατο νόσφιν ἐμείο, καὶ δὴ τείχος ἔδειμε, Hippocr. Vict. 25 ἄτε βραδέης ἐοῦσης τῆς κινήσιος καὶ δὴ ψυχροῦ τοῦ σώματος.

1) «marking vivid perception by mind, ear or eye»: Aristoph. Thesm. 1092 ποῦ 'στ' ἡ μιανὰ; καὶ δὴ φεύγει;

2) talvolta usato per rilevare l'entrata di un personaggio sulla scena (è il caso di Med. 1118, cit. supra) Soph. Aj. 544 καὶ δὴ κομίζει προσπόλων ὅδ' ἐγγίθην;

3) per marcare la fornitura o il completamento di qualcosa richiesto dalle circostanze: Aristoph. Pax 942 ὁ γὰρ βωμὸς θύρασι καὶ δὴ

4) con un senso simile a quello di ἴδῃ, poiché la distinzione tra "accadere veramente" e "accadere ora" non è tracciabile nettamente: Soph. OC 31 (Oed.) ἡ δεῦρο προσστείχοντα ...; / (Ant.) καὶ δὴ μὲν οὖν παρόντα;

5) con il senso di "imaginary realization", "supponiamo che questo accada": Eur. Med. 386 καὶ δὴ τεθνᾷσι· τίς με δέξεται πόλις;

6) in apodosi «denotes the instant and dramatic following of the apodosis upon the protasis» (Denniston 253): Od. 5. 401 ἀλλ' ὅτε τόσσον ἀπὴν ... καὶ δὴ δοῦπον ἄκουσε.

Aesch. Suppl. 438 τάδε φράσαι ... / καὶ δὴ πέφρασμαι, Eum. 894 (Ath.) δέχου δὲ σύ ... / (Eum.) καὶ δὴ δέδεγμαι. τίς δέ μοι τιμὴ μένει;

Aesch. Prom. 54, 75, Sept. 473, Suppl. 438, 507, oltre al nostro caso; Soph. Ant. 245, El. 317, 558, 892, 1436, 1464, OC 173, Phil. 818, Trach. 345, Eur. Alc. 118, Phoe. 387, Aristoph. Av. 175, 550, Eccl. 1014, Eq. 22, Nub. 778, 1097, Pax 327, Pl. 227, 414, Ran. 1205, Thesm. 214; Plat. com. fr. 71. 9 K.-A.

occorrenze eschilee:

Sept. 473 (Mess.) καὶ τῷδε φωτὶ πέμπε τὸν φερέγγυον / πόλεως ἀπείργειν τῆσδε δοῦλιον ζυγόν. / (Et.) καὶ δὴ πέπεμπται κόμπον ἐν χερσὶν ἔχων / Μεγαρεύς

Suppl. 438 (Cho.) τάδε φράσαι. δίκαια Διόθεν κράτη. / (Pel.) καὶ δὴ πέφρασμαι

Suppl. 507 (Pel.) κλάδους μὲν αὐτοῦ λείπε, σημείον πόνου / (Cho.) καὶ δὴ σφε λείπω, χειρία λόγους σέθεν

Prom. 54 (Krat.) οἴκουν ἐπέιξη τῷδε δεσμὰ πειθαλεῖν, / ὥς μή σ' ἐλινύοντα προσδερχθῇ πατήρ; / (Heph.) καὶ δὴ πρόχειρα ψάλια δέρκεσθαι πάρα

Prom. 75 (Krat.) ἡ μὲν κελεύσω κάπιθώξω γε πρὸς. / χώρει κάτω, σκέλη δὲ κίρκωσον βίᾳ. / (Heph.) καὶ δὴ πέπρακται τοῦργον οὐ μακρῷ πόνῳ.

Eur. Alc. 1118 (Her.) τόλμα προτείνει χεῖρα καὶ θιγῆν ξένης / (Adm.) καὶ δὴ προτείνω, Γοργόν' ὥς κατατομῶν, Aristoph. Av. 175 (Pis.) βλέπον κάτω. – (Up.) καὶ δὴ βλέπω; Thesm. 214 (Eur.) ἀπόδυθι τουτὶ θοῖμάτιον – (Par.) καὶ δὴ χαμαί

8. extra metrum. ἕα·

In Eschilo, oltre che qui, in Choe. 870, se no nel Prometeo (114, 298, 687). In Sofode in OC 1477, nel fr. 222b fr. 7. 6, altrimenti negli Ichneutae (100, 117, 205). Piuttosto frequente in Euripide (46x, con il Reso) e in Aristofane (9x), 1x in Crit. fr. 1. 1 Kann.-Sn. e adesp. trag. 649. 13 Kann.-Sn.

schol. Aesch. Prom. 114 ἐκπλήξεως ἐπίρρημα. anomali Prom. 687 (Cho.) ἕα ἕα· ἄπεχε, φεῦ / οὐποθ' ὥδ' οὐποτ' ἠῦχον ξένους / μολεῖσθαι λόγους ἐς ἀκοὰν ἐμάν e Aristoph. Av. 327 (Cho.) ἕα ἕα· / προδεδόμεθ' ἀνόσιά τ' ἐπάθομεν.

Euripide eccezioni Ion 540, IA 644 (Ag.) οὐκ οἶδ' ὅπως φῶ τοῦτο καὶ μὴ φῶ, τέκνον / (Iph.) ἕα· / ὥς οὐ βλέπεις εὐκλειαν ἄσμενός μ' ἰδών, 1132 (Clyt.) τὴν παῖδα τὴν σὴν τὴν τ' ἐμὴν μέλλεις κτανεῖν; / (Ag.) ἕα· / τλήμονά γ' ἔλεξας ὑπονοεῖς θ' ἂ μή σε χρεῖ,

non è inizio di intervento di altro interlocutore in Aesch. Prom. 114, Eur. Cycl. 99 (integraz.), 222, Med. 1005, Hipp. 905, Hec. 733, Suppl. 92, El. 747, HF 525, 1172, Troad. 298, 1256, Ion 154, 170, 241, 1549, Hel. 71, 541, 1177, Or. 277, 478, Bacch. 644, Rhés. 885, Soph. fr. 314. 100, 117, Aristoph. Pax 60, Thesm. 1009. Come esempi, da questi, basti portare Aesch. Prom. 115 ἅ ἅ ἕα ἕα· / τίς ἀχώ, τίς ὁδμὰ προσέπτα μ' ἀφεγγής;; Eur. Cycl. 99 ἕα· τίν' ὄχλον τόνδ' ὀρῶ πρὸς αὐλίοις;; HF 525 ἕα· τί χρῆμα; τέκν' ὀρῶ πρὸς δωματίων

8. τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερα .[

Norsa-Vitelli 1933, 119: τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερα [πόντιον τέρας, ?

Norsa-Vitelli 1933, 120: τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερ' ἀ[λός] τι κνώδαλον ?

Norsa-Vitelli 1933, 120: τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερ' ἀ[λός] τι θηρίον ?

Steffen 1934, 12, 1952, 11: τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερ' ἀ[λός] τι κῆτος ἢ

Olivieri 1937-38, 316: τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερα [νάρκην ἢ τινα

Pfeiffer 1938, 4: e. g. τί φῶ τόδ' εἶναι; πότερ' ἀ[γρέομεν] λυγρὰν

Aesch. *Prom.* 561 τίνα φῶ λεύσσειν τόνδε κτλ.

Sept. 850 τί φῶ; τί δ' ἄλλο γ' ἢ πόνοι δόμων ἐφέστιοι; (*lyr.*); *Choe.* 87 τί φῶ χέουσα τάσδε κηδείους χάας / πῶς εὖφρον' εἴπω; πῶς κατεύξωμαι πατρί; (*trimetri*); 91 οἷδ' ἔχω τί φῶ / χέουσα τόνδε πελανὸν ἐν τύμβῳ πατρός (*trimetri*); 118 τί φῶ; δίδασκ' ἄπειρον ἐξηγουμένη (*trim.*); *Eur. Hipp.* 1385 τί φῶ; πῶς ἀπαλλάξω βιοτὰν ἐμὰν τοῦδ' ἀνάγητον πάθους; (*lyr.*); *HF* 514 ὦ πρέσβυ, λεύσω τὰμα φίλτατ' ἢ τί φῶ; (*Megara che vede Eracle, inatteso*) (*trimetri*); *IT* 839 ὦ κρείσσον ἢ λόγοισιν εὐτυχοῦσά μου / ψυχά, τί φῶ; (*lyr.*); *Hel.* 483 τί φῶ; τί λέξω; συμφορὰς γὰρ ἀθλίας / ἐκ τῶν πάροιθε τὰς παρεστῶσας κλύω (*trimetri*); 564 Men. Ἑλένη σ' ὁμοίαν δὴ μάλιστ' εἶδον, γύναι. / *Hel.* ἐγὼ δὲ Μενέλεω γε σ'· οἷδ' ἔχω τί φῶ (*trimetri*); 656 τί φῶ; τίς ἂν τάδ' ἤλπισεν βροτῶν ποτε; (*trimetri*); *Phoe.* 312 τί φῶ σε; (*lyr.*); *IA* 442 οἴμοι, τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν; / ἐς οἷ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν (*trimetri*); *Rh.* 38 τί σε φῶ / νέον ἀγγέλλειν; (*anapesti*); *Soph. OC* 317 καὶ φημι κάποφημι κοῦκ ἔχω τί φῶ (*trimetri*); *adesp. com. fr.* 470 Meineke ὄναρ λέγεις ἢ γρίφον ἢ οὐκ ἔχω τί φῶ.

Aesch. *Prom.* 561 τίνα φῶ λεύσσειν τόνδε κτλ., *Eur. Rh.* 38 τί σε φῶ / νέον ἀγγέλλειν; forse *Eur. Phoe.* 312 τί φῶ σε;

Aesch. *Sept.* 850 τί φῶ; τί δ' ἄλλο γ' ἢ πόνοι δόμων ἐφέστιοι; *Eur. Hipp.* 1385 τί φῶ; πῶς ἀπαλλάξω βιοτὰν ἐμὰν τοῦδ' ἀνάγητον πάθους; *IT* 839 ὦ κρείσσον ἢ λόγοισιν εὐτυχοῦσά μου / ψυχά, τί φῶ; θαυμάτων / πέρα καὶ λόγου πρόσω τάδ' ἐπέβα; *Hel.* 483 τί φῶ; τί λέξω; συμφορὰς γὰρ ἀθλίας / ἐκ τῶν πάροιθε τὰς παρεστῶσας κλύω; 564 Men. Ἑλένη σ' ὁμοίαν δὴ μάλιστ' εἶδον, γύναι. / *Hel.* ἐγὼ δὲ Μενέλεω γε σ'· οἷδ' ἔχω τί φῶ; 656 τί φῶ; τίς ἂν τάδ' ἤλπισεν βροτῶν ποτε; (*trimetri*); *IA* 442 οἴμοι, τί φῶ δύστηνος; ἄρξωμαι πόθεν; / ἐς οἷ' ἀνάγκης ζεύγματ' ἐμπεπτώκαμεν.

HF 514 ὦ πρέσβυ, λεύσω τὰμα φίλτατ' ἢ τί φῶ;

Aesch. *Sept.* 1057 τί πάθω; τί δὲ δρῶ; τί δὲ μῆσωμαι; *Suppl.* 505 ἐγὼ δὲ πῶς δρῶ; *Eur. HF* 1123 λύσω, γέροντες, δέσμα παιδός, ἢ τί δρῶ;

9. φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κ.[

Norsa-Vitelli 1933, 119: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κ[βώτιον];

Körte 1933, 270 s.: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κ[βώτον x];

Schöne in Meinh. d 1933, 159: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κί[βον]

Zimmermann 1937, 741 s.: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν, ἢ κί[στην τινά; ο κ[βωτόν] που;

Pfeiffer 1938, 4: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κ[ρράν] τινα

Cantarella 1941, 344: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κ[α]λὶ [κνώδαλον];

Page 1941, 10: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κή[τος, βλέπω];

Setti 1948, 34 n. 50: φάλαιναν ἢ ζύγαιναν ἢ κή[τος μέγα]

Kamerbeek 1954, 91: come N.-V. oppure anche κί[βον] τινά.

κήτη (cf. Aristot. *GA* 718b 31 δελφῖνές τε καὶ φάλαινα καὶ τὰ τοιαῦτα κήτη, *HA* 521b 24 καὶ τὰ κήτη, οἷον δελφῖς καὶ φώκαινα καὶ φάλαινα)

ζύγαινα βλοσυρή (*Hal.* 1. 367) ἐριγεδανή (*Hal.* 5. 37), Aristot. *HA* 506b 10 τῶν μακρῶν.

Aristoph. *Vesp.* 35 φάλλαινα πανδοκεῦτρια ἐ 39 μαρὰ φάλλαινα(α), di Cleone, Lycophr. 841 φάλαινα δυσμίσσητος del mostro marino cui era stata esposta Andromeda, Plut. fr. 193 Sand. ἔνεκα τῶν ὀλεθριωτάτων ζώων, οἷα κροκόδειλοι καὶ φάλαινα καὶ δράκοντες.

βολίταινα, κολίδαινα, μύραινα, σκόρπαινα etc.

Epidi. fr. 52 K.-A. ἦν δὲ νάρκαι, βατίδες, ἦν δὲ <καὶ> ζύγαινα, πρήστιες, / καμίαι τε καὶ βάτοι ῥιναί τε τραχυδέρμονες ἐ *Oppian. Hal.* 1. 367 τῶν ἦτοι κρυερός τε λέων βλοσυρή τε ζύγαινα, ἐ 5. 37 ὅσση ῥιγεδανῆριν ἀνισώσαιτο ζυγαίναις;.

φάλλ(α)ινα Aristoph. *Vesp.* 35 ἐ 39, Lycophr. 841, Oppian. *Hal.* 1. 404, Babr. 39. 1, Nonn. 6. 298.

Aesch. *Ag.* 1231 s. τί νιν καλοῦσα δυσφιλὲς δάκος / τύχοιμ' ἄν; ἀμφίσβαιναν ἢ σκύλλαν τινά κτλ., *Ag.* 55 s. ὕπατος δ' αἰὼν ἢ τις Ἀπόλλων / ἢ Πάν ἢ Ζεὺς

Hesych. κ 2774 La. κερρά· ἰχθὺς ποιός;

Eur. Cycl. 185 Μενέλεων, ἀνθρώπιον / λῶστον

Plaut. *Rud.* 1188 *credo edepol ego illic inesse argenti et auri largiter*

10. ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε]

Norsa-Vitelli 1933, 119: ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε, τίπτε μοι]

Körte 1933, 271: ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε, ποῖον οὖν ὁππὺρε τί ποτέ μοι]

Pfeiffer 1938, 4: ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε, σύμφορον]

Cantarella 1941, 344: ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε, λίσσομαι]

Page 1941, 10: ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λι, οἷον τόδε]

Steffen 1952, 11: ἄναξ Πόσειδον Ζεῦ τ' ἐνά[λιε, τοῖον οὖν]

ἄναξ è parola pressoché esclusivamente poetica: la si trova, almeno fino ad Aristofane in prosa solo in 5 passi erodotei (1. 159 [bis], 4. 150, 4. 155, 7. 141), sempre nella forma ὤναξ, come interlocazione del richiedente al dio di un oracolo (sempre Apollo).

Aesch. Ag. 513 νῦν δ' αἴτε σωτήρ ἴσθι καὶ παιώνιος / ἄναξ Ἄπολλον (il messaggero nella sua ῥῆσις di ritorno; nei vv. precedenti aveva già menzionato ἄναξ Ἀπόλλων per le morti provocate in guerra), Choe. 1057 ἄναξ Ἄπολλον, αἶδε πληθύνουσι δῆ, / καὶ ὁμμάτων στάζουσιν αἶμα δυσφιλές, Eum. 85 ἄναξ Ἄπολλον, οἷσθα μὲν τὸ μὴ ἀδικεῖν, Soph. El. 645 ταῦτά μοι, Λίκει' ἄναξ, / εἰ μὲν πέφηνεν ἐσθλά, δὸς τελεσφόρα, / εἰ δ' ἐχθρά, τοῖς ἐχθροῖσιν ἔμπαλιν μέθες, 1376 ἄναξ Ἄπολλον, ἴλεως αὐτοῖν κλῖε, OR 80 ὤναξ Ἄπολλον, εἰ γὰρ ἐν τύχῃ γέ τω / σωτήρι βαίῃ λαμπρὸς ὥσπερ ὄμμα τι, in Eur. solo in Cycl. 599 Ἥφαιστ', ἄναξ Αἰτναίε, γείτονος κακοῦ / ... ἀπαλλάχθηθ' ἄπαξ.

cf. Cratin. fr. 198. 1 K.-A. ἄναξ Ἄπολλον, τῶν ἔπων τοῦ ῥεύματος; Aristoph. Ach. 94 Κη. ὁ βασιλέως Ὀφθαλμός. Δι. ὤναξ Ἡράκλεις. / πρὸς τῶν θεῶν, ἄνθρωπε, ναύφρακτον βλέπεις; Vesp. 143 ἄναξ Πόσειδον, τί ποτ' ἄρ' ἡ κάπνη ψοφεῖ;

Eur. Bacch. 1275 τίς οὖν ἐν οἴκοις παῖς ἐγένετο σὺ πόσει;.

Aesch. fr. 205 R. (Prometheus Pyrkaeus) λινὰ δέ, πίσσα κῶμολίνου μακροὶ τόνου

Pers. 332 αἴσχη τε Πέρσαις καὶ λιγέα κωκύματα,

ὑπόρρητος, ἀμφίματος

ἀποθύμιος, ἐναρίθμιος, ἐπιδήμιος

de mundo 392b 19 πεποίκιλται δὲ καὶ χλοαῖς μυρίαῖς ὄρεσι τε ὑψηλοῖς καὶ βαθυξύλοις δρυμοῖς καὶ πόλεσιν, ἃς τὸ σοφὸν ζῶον, ὁ ἄνθρωπος, ἰδρύσατο, νήροις τε ἐναλίους καὶ ἡπείροις; 397a 17 οὔτος ἐναλίων ζῶων καὶ πεζῶν καὶ ἀερίων φύσεις ἐχώρισε καὶ βίους ἐμέτρησε ταῖς ἑαυτοῦ κινήσεσιν

ἄθνατο

Eur. Troad. 1095 εἰναλίσσι πλάταις; El. 450 Θέτιδος εἰναλίας γόνος, IT 1240 δειράδος εἰναλίας, Hel. 1460 αὔρας εἰναλίας, 526 εἰναλίῳ κώπῃ, Soph. Ant. 345 πόντου τ' εἰναλίαν φύσιν), cf. anche Aristoph. Thesm. 325 Νηρέος εἰναλίου

ἐνναλ-, integrato in Alc. fr. 44. 7 V., 6x in Pindaro (Ol. 9. 99, Pyth. 2. 79, 4. 27, 204, 11. 40, 12. 12).

ἐνναλία corretto in ἐναλία in N a Ol. 9. 99:

integrazione di Lobel a Alc. 44. 7 νύμφ[αν ἐνν]αλίαν

anche ἐναλος è usato in tragedia solo in parti liriche (Eur. Hel. 1130, Andr. 855, El. 1348; vd. anche adesp. trag. fr. 415a 1 K.-Sn = Pind. fr. dub. 357. 1 M.).

Pind. Pyth. 4. 204 Ποσειδάωνος εἰναλίου, Soph. OC 888 ἐναλίῳ θεῷ (Posidone), 1492 ἐναλίῳ / Ποσειδανίῳ [glossa intrusa ?] θεῷ (Posidone), Eur. Andr. 253 ἐναλίας θεῶ (Thetis), El. 450 Θέτιδος εἰναλίας, IA 976 ἐναλίας δαίμονος (Thetis), Phoen. 1156 ἐναλίου θεοῦ (Posidone), Aristoph. Thesm. 325 Νηρέος εἰναλίου

Eschilo Pers. 453 φίλους δ' ὑπεκσώζοιεν ἐναλίων πόρων

Procl. in Plat. Cratyl. 148 ὁ δὲ ἀρχικὸς Ζεὺς ... ἐστὶν ἀκρότατος τῶν τριῶν καὶ ὁμώνυμος τῷ πηγαίῳ καὶ ἡνωμένος αὐτῷ καὶ καλεῖται μοναδικῶς Ζεὺς· ὁ δὲ δεύτερος δυαδικῶς καλεῖται Ζεὺς ἐνάλιος καὶ Ποσειδῶν, ma Pausan. 2. 24 4 Αἰσχύλος δὲ ... καλεῖ Δία καὶ τὸν ἐν θαλάσῃ, non ἐνάλιον

ἐναλι- è l'unica forma concessa nel trimetro in tragedia (vd., oltre Aesch. Pers. 453, Soph. Aj. 565, fr. 255 R., Eur. Andr. 253, Hec. 39, IT 255, Hel. 148, 1057, 1066, 1391, Phoe. 6, 1156, IA 976, Cycl. 318).

Aesch. Ag. 10 φέρουσιν ἐκ Τροίας φάτιν ἀλώσιμον τε βάξιν,

46b**

[δ' ἄλγος ε[

[ν Δίκτυνο[

[αντεσωλ[

[πολεμιο[

[νομμα.[

[και ποταιν[

[]ν καλως[

[].ανυπ.[

πρ[έσβυς.[

[]σιν εμπ[

[]ς δαπα.[

[].[

2. Δίκτυν Vitelli-Norsa 1934, p. 966, vel Δίκτυ νο[Pfeiffer 1938, p. 16 | 3.]αντες ὠλένας onv. ὠλεσαν Vitelli-Norsa 1934, p. 966, «an latet conchylii nomen σωλήν?» Radt 1985, p. 165 | 5. ἐ]ν ὀμμασ[ιν Vitelli-Norsa 1934, p. 966, τὸ σκαιδὸ]ν ὄμμα π[αραβαλὼν θύνου δίκην Stark 1959, p. 3 | 6. καὶ ποταίν[ιον ? Vitelli-Norsa 1934, p. 966 | 7. ο]ν καλῶς Vitelli-Norsa 1934, p. 966 | 8. ἀνυπο[δητο- Cantarella 1941, p. 350 | 9. πρ[έσβυς vel]ές βυσσ[όν ? Fritsch 1936, p. 12 | εἰ]ς δαπά[νας Stark 1959, p. 3

46c**

[]α[

[]ξ[

[]ης[....]μι[...].ο.[

[].σδ[.] χώρας ποντί[ας

π]άντες τ' ἀγρῶσται κα[ὶ ~ -- × -- ~ --

βοηδρομεῖτε κ[.]ν[

σ]ε[ι]ρᾶς δὲ μὴ μεθῇ[σθε

[]....γα[

4. οἱ τ]ησδ[ε] χώρας ποντί[ας Lobel 1952, p. 58, ποντί[ας ἐνοικέται Mette 1959, p. 170 | 5. π]άντες τ' ἀγρῶσται κα[ὶ Lobel 1952, p. 58 | 7. σ]ε[ι]ρᾶς δὲ μὴ μεθῇ[σθε Lobel 1952, p. 58